

TÜRK MÜZİĞİ BAŞLIĞI İLE YAPILAN ULUSLARARASI ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bibliometric Analysis of International Studies Under the Title of Turkish Music

Furkan Yılmaz¹

Makale Bilgisi	Özet
<i>Araştırma Makalesi</i> <i>Gönderilme:</i> 30 Ocak 2025 <i>Kabul:</i> 21 Şubat 2025 <i>Yayın:</i> 25 Şubat 2025 <i>Anahtar kelimeler:</i> <i>Türk müziği</i> <i>bibliyometrisi,</i> <i>Bibliyometrik analiz,</i> <i>R Analiz</i>	<p>Bu çalışma; Türk müziği hakkında yapılan uluslararası araştırma makalelerinin bibliyometrik analizini sunmaktadır. Türk müziğinin uluslararası akademik sahadaki çalışmalarına katkısını kavrayabilmek adına yapılmıştır. Böylece uluslararası çalışma yapmak isteyen araştırmacılara başlangıç noktası oluşturmayı amaçlanmaktadır. Türk müziği çalışmalarının niteliğinin artırılmasına yönelik bir diğer amacı da kapsamaktadır. Araştırma, Web Of Science (WOS) veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanmış ve başlığında Türk müziği kavramının geçtiği 117 makale üzerinden ele alınmıştır. Elde edilen veriler R programı kullanılarak analize tâbi tutulmuştur. Yazarların seçtiği anahtar kelimeler, dergi editörlerinin seçtiği anahtar kelimeler, alanda yapılan çalışmaların yayımlandığı dergiler, en çok kullanılan kaynaklar, uluslararası iş birlikleri, alanın kavramsal anahtar kelimeleri bazındaki popülerlik durumu gibi başlıklar altında bilgiler sunulmuştur. Araştırma sonucunda makam, modernleşme, ritim-usûl kavramları çalışmalarda sık sık yer bulurken Türk Müzik kültürü, Türk din müzikisi ve perde sistemi kavramlarının niş bir boyuta evrildiği görülmüştür. Ayrıca lisansüstü tezlerin ve ansiklopedilerin, yapılan atıf ve alıntı sayısı itibarıyla alana yön veren katkılar içerdiği sonucuna da ulaşılabilmektedir. Çalışma sonucu çıkan veriler, Türk müziği sahasındaki araştırmacılara konu, kaynak ve uluslararası dergiler hususunda ayrıntılı bilgiler içermektedir.</p>
Article Information	Abstract
<i>Research Article</i> <i>Received:</i> January 30, 2025 <i>Accepted:</i> February 21, 2025 <i>Published:</i> February 25, 2025 <i>Keywords:</i> <i>Turkish music</i> <i>bibliometrics,</i> <i>Bibliometric analysis,</i> <i>R analysis</i>	<p>This study presents a bibliometric analysis of international research articles on Turkish Music. It was conducted to understand the contribution of Turkish Music to international academic studies. Thus, it aims to contribute to researchers who want to conduct international studies. It also covers another aim to increase the quantity and quality of Turkish Music studies. The study was conducted on 117 articles published in journals included in the Web of Science (WOS) database and containing the concept of Turkish Music in their titles. The obtained data was analysed using the R program. Information was presented under the headings of keywords chosen by the authors, keywords chosen by the journal editors, journals where studies in the field were published, most frequently used resources, international collaborations, and the popularity of the field based on conceptual keywords. As a result of the study, it was observed that while the concepts of makam, modernization, rhythm-usûl were frequently included in the studies, the concepts of Turkish Music culture, Turkish Religious Music and pitch system evolved into a niche dimension. It can also be concluded that postgraduate theses and encyclopaedias contain contributions that shape the field in terms of the number of citations and quotes made. The data obtained as a result of the study includes detailed information about the subject, source and international journals for researchers in the field of Turkish Music.</p>

Kaynak/Cite: Yılmaz, F. (2025). Türk müziği başlığı ile yapılan uluslararası çalışmaların bibliyometrik analizi. *Lokum Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(1), 173-181.

 iThenticate
İntihal / Plagiarism

Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve yayın öncesi intihal taraması yapılmıştır. / This article has been reviewed by at least two reviewers and has been checked for plagiarism before publication.

¹ Arş. Gör., Karabük Üniversitesi, furkanyilmaz@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6427-0443

GİRİŞ

Türk müziği; makamsal müzik sistemleri içerisinde gerek kullandığı geniş perde sistemi gerekse hitap ettiği coğrafya sebebiyle üzerinde yüzyıllardır araştırma yapılan bir sahadır. Yunan klasiklerinin Arapçaya tercümesi, Türk müziğinin sistematize edilme sürecinin başlangıcı olarak görülmektedir (Özdemir, 1995). 9. yy'da yaşamış ve bahsi geçen klasiklerin tercüme edildiği heyetin başında bulunan Kindî, makamsal müzik sistemi ile ilgili bilinen ilk eserleri vermiştir (Turabi, 1996, s.26). Akabinde ünlü filozof ve müzikolog Fârâbî'nin çalışmaları ile makam müziğinin sistematik yapısının güçlendiği görülmektedir (Ak, 2004, s.18).

İlk Türk müzikolog olarak bilinen Safiyüddin el- Urmevî'nin önerdiği ses sistemi günümüzde geçerliliğini korumaktadır (Arslan, 2004, s.36). Edvar geleneğinin önemli örneklerinden biri olan Câmî'ul Elhân eseriyle Abdulkadir-i Merâgî, Türk Müziği nazariyatının nihâi şeklini terkib etmiştir (Uslu, 2015). Elimizde bulunan besteleri, terkib ettiği usuller ve ud enstrümanında olan maharetiyle Türk müziğinin kült isimlerinden biri hüviyetindedir.

Türk müziği; tarihi, sosyolojisi ve altında yatan derin felsefe ile araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu hususta Türk müziğini araştıran çeşitli milletlerden araştırmacıların çalışmaları dikkat çekmektedir. Bu çalışmaların irdelenmesi alanın gelişimini ve yönelimini anlatmaktadır.

Bibliyometrik analiz 2017 yılında geliştirilmiştir. R programı içerisine eklenen bir eklenti olarak tanımlanmıştır. Amacı, bilimsel literatürü sistematik inceleme ve yeniden üretime destek vermektir. Açık kaynaklı olması sebebiyle veriler sürekli güncellenebilir ve yeni tekniklerle tekrar incelenebilmektedir (Aria & Cuccurullo, 2017).

Bibliyometrik analizin bibliyografya çalışmalarından farklı bir metodu, amacı ve yöntemi bulunmaktadır. Bibliyografik çalışmalar, belli bir konu, kişi yahut tarih aralığı seçilerek ilgili kaynakların toplanması, sınıflandırılması ve tanımlanmasını ifade etmektedir (Ağcasulu & Yavuz, 2021). Bibliyometrik analiz ise akademik literatürde bulunan belirli konu ya da alanın akademik üretimini ölçmek, güncel yönelimlerini belirlemek gibi matematiksel verilerle gelişim dinamiklerini analiz etmeyi amaçlamaktadır (Yılmaz, 2021).

Örneğin yukarıda kısaca Türk müziği tarihinden ve bazı isimlerden bahsedilmiştir. Bu isimlerin eserleri ya da belirlenen bir tarih aralığında Türk müziği alanında yazılmış eserlerin derlenmesi ve kısaca özetlenmesi bibliyografik bir çalışmayı ifade etmektedir. Derlenen eserlerle ilgili yayın sayıları, atıf analizleri, yazar iş birlikleri, yayımlandığı kurumlar, yazarlar ve alan tercihleri gibi verilerin analizi bibliyometrik bir çalışmayı tanımlamaktadır. Bibliyometrik analizler, akademik yayınların ve yazarların dinamiklerini anlamaya yönelik çalışmalardır. Kısaca ifade etmek gerekirse belirli bir literatürü derleme ve sınıflandırmaya bibliyografya, istatistiksel veriler kullanarak literatürü eğilimleri ve dinamikleri ile incelemeye bibliyometrik yöntem denebilir. Bibliyografya nicel bir yaklaşım sunarken bibliyometri nicel verilerle desteklenen analizleri öne çıkarmaktadır (Üstün, 2023).

Bu çalışma Türk müziğinin yaygınlığı, konu dağılımı ve uluslararası etkisi ile ilgili Türkiye'de yapılan ilk çalışma olacaktır. Bibliyometri çalışması; akademik çalışmaların yönlerini ayrıntılı bir şekilde inceleme fırsatı sunan bir tekniktir. Bu teknikle Web Of Science veritabanında bulunan uluslararası akademik saygın dergilerde yayımlanan çalışmaları incelemek Türk müziği çalışmalarına nitelik bağlamında katkı

sunacaktır. Türk müziği çatısı altında yapılan çalışmalarını analiz etmek, alanın genel çalışma sahasını kavrayabilmek adına önemli görülmüştür.

Bu çalışma, Türk müziği alanında çalışma yapacak araştırmacılara daha önce yapılan çalışmaların içerikleri, temaları, kaynakları ve yazarları ile ilgili kapsamlı bilgiler içermektedir. Böylece alandaki çalışmaların üzerine inşa edilip çalışmaların kalitesini artırıp uluslararası yayın sayısını arttırmaya katkı sağlayacaktır.

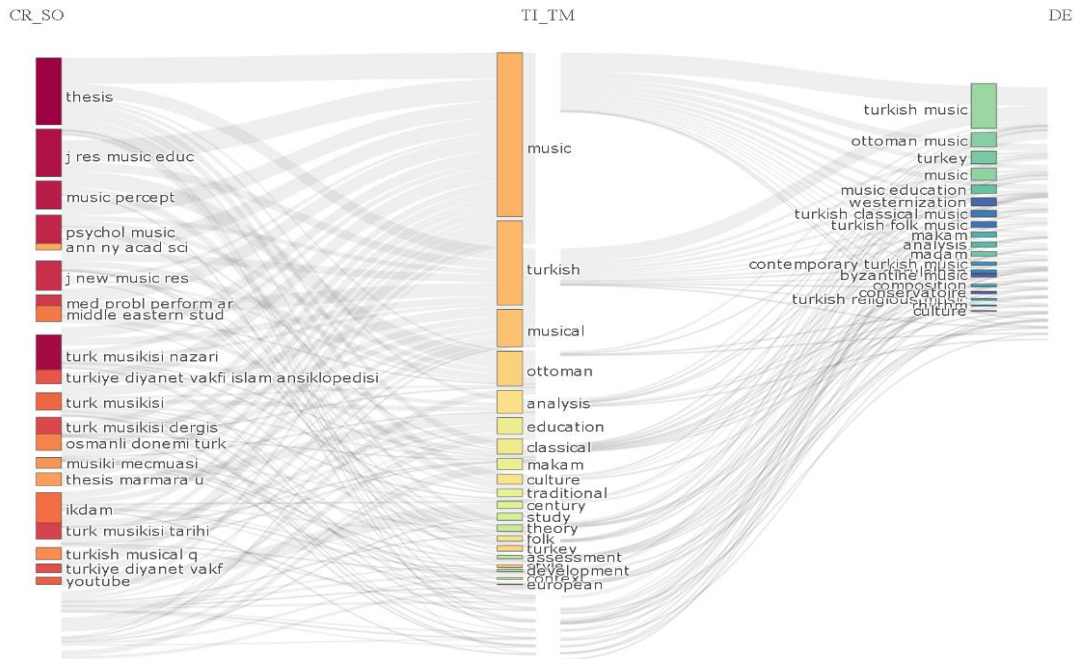
YÖNTEM

Çalışma R programı kullanılarak bibliyometrik analiz yöntemini kullanmaktadır. Veriler Web Of Science (WOS) veritabanında alınmıştır. Arama kriteri olan başlığında “Türk müziği” ifadesi yer alan makaleler seçilmiştir.

BULGULAR VE YORUMLAR

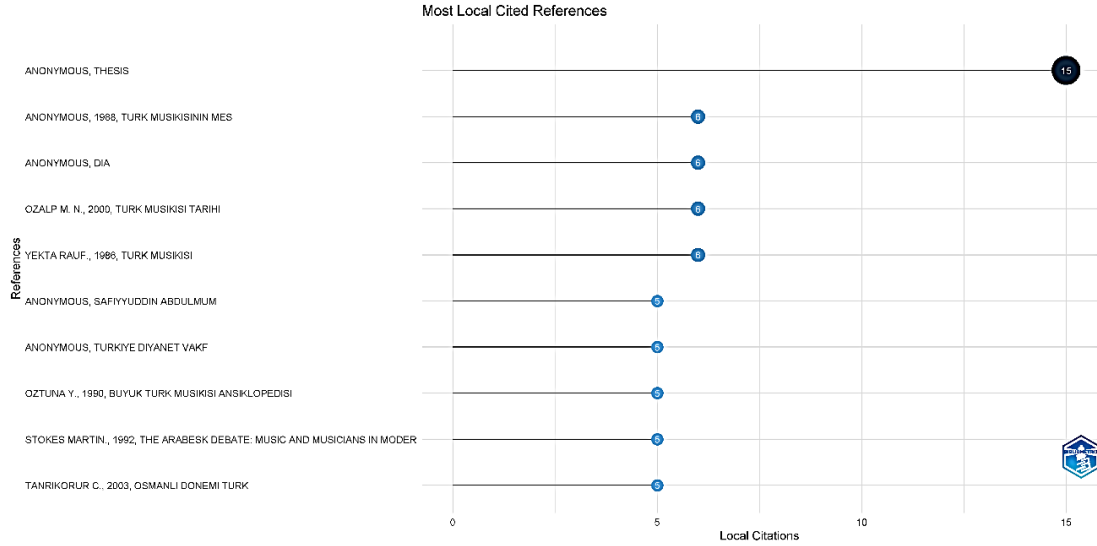
Araştırma yapılırken elde edilen bulgular R programının sağladığı tablolardan oluşmaktadır. Çalışmaların başlığı, anahtar kelimeleri, dergi editörlerinin belirlediği anahtar kelimeler, özet bölümü, kullanılan kaynaklar, yapılan atıflar, iş birlikleri, yayınlayan araştırmacıların bağlı olduğu kurumlar ve yayımlandıkları dergiler analize konu olan başlıklardır. Betimleme yoluyla analiz yapılmış olup bazı sonuçlar, programın matematiksel sonuçlara yorumlarını da içermektedir.

Türk müziği kavramını başlığında kullanan makalelerin genel kavram evrenini bilmek alanın gelişimini kavramak için önem arz etmektedir. Grafik 1’de sol sütunda çalışmaların en çok yararlandığı kaynaklar, orta sütunda makale başlıklarında en çok tercih edilen anahtar kelimeler, sağ sütunda ise editörlerin tercih ettiği anahtar kelimeler bulunmaktadır. Bu grafik alandaki çalışmaların kullandığı kaynakları en sık kullanımına göre yukarıdan aşağıya doğru sıralamaktadır.

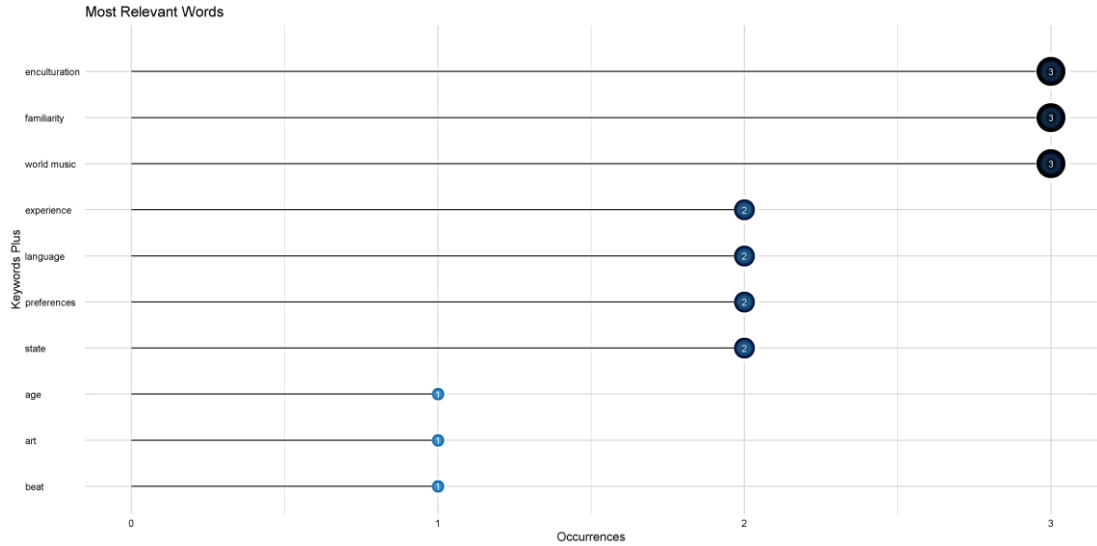
Grafik 1. Makalelerin Kullandığı Başlıklar ve Anahtar Kelimelerin Kaynaklara Göre Dağılımı

Alandaki çalışmalara, yapılan lisansüstü tezlerin kaynak sağlamakta üst sırada olduğu görülmektedir. Ardından Journal of Research in Music Education ve Music Perception dergilerinde yayınlanan makaleler, yazarlar tarafından sıkça atıf almıştır.

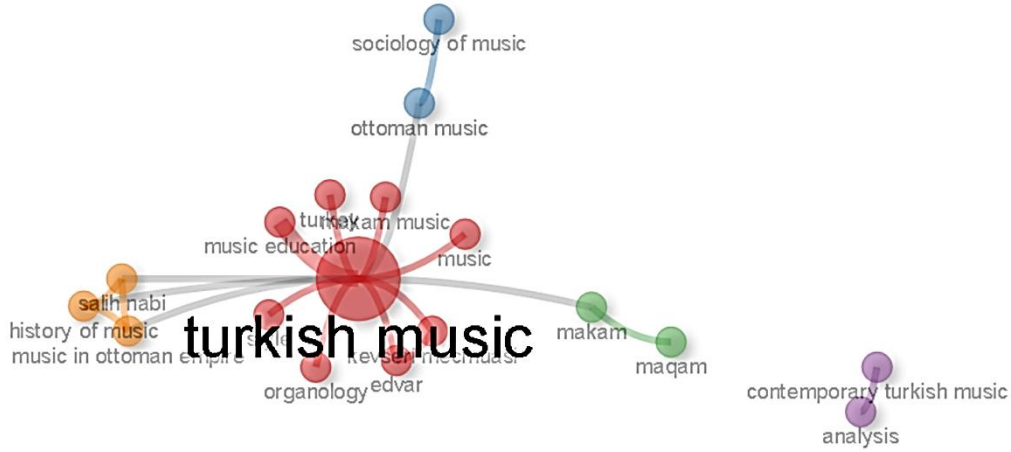
Grafik 4. Ulusal Makalelerde En Çok Atıf Alan Kaynaklar

Türkiye’den yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu lisansüstü tezleri kaynak olarak kullanmaktadır. Ardından sırasıyla Bülent Aksoy’a ait Türk Müsîkisinin Mes’eleleri, DİA Ansiklopedisi maddeleri, M. Nâzım Özalp’e ait Türk Müsîkîsi Tarihi ve Rauf Yektâ’nın Türk Müsîkîsi Nazariyatı adlı çalışmaları gelmektedir. Bu kaynaklara bakıldığında Türk müziği çalışmalarının Türkiye’de daha çok tarihsel ve nazârî alanda incelendiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Grafik 3’e bakıldığında uluslararası çalışmaların multi-disipliner bir bağlamda şekillendiği gözlenmiştir.

Grafik 5. Türk Müziği Başlıklı Makalelerle En Alakalı Kelimeler

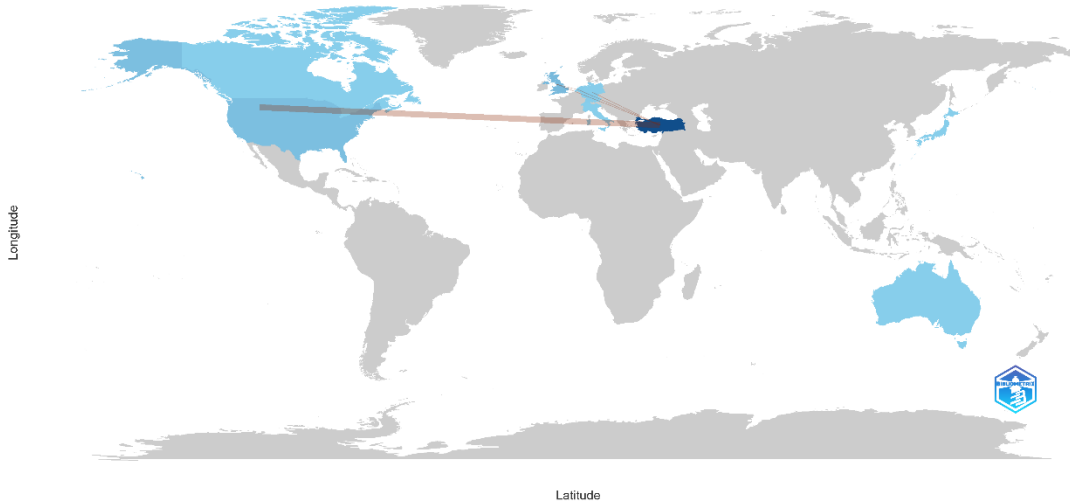
Türk Müziği çalışmalarının ilişkilendirildiği kelimeler Grafik 5’te sırasıyla verilmiştir. Kültürel uyum, Türk Müziğine aşînalık ve Dünya müziği kavramlarının eşit oranda alana uyumlu olduğu gözlemlenmektedir. Ardından deneyim, dil, müzik tercihleri ve müzikal ifade kavramları eşit oranda sıralanmaktadır. Türk müziği ile ilişkilendirilen bu kavramlar, çalışma sahasının bulunduğu kavramsal durumu anlamak adına dikkat çekicidir.

Grafik 6. Birlikte Çalışılan Alanların Ağ Haritası

Türk Müziği çatısı altında çalışılmış alanların birbirleri ile olan ilişkisi Grafik 6'da verilmiştir. Edvar, makam, müzik eğitimi ve organoloji kavramları Türk müziği çalışmalarında dikkat çeken alanlardır. Müzik sosyolojisi ve Osmanlı müziği kavramları birlikte çalışılmıştır. Ayrıca bu grafik dikkate alınarak anahtar kelimeler bağlamında modern müzik ve analiz kelimelerinin bağlantılı olduğu görülmektedir. Böylece modern müziğin araştırmacılar tarafından çeşitli analiz yöntemleri kullanılarak çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Country Collaboration Map

Grafik 7. Uluslararası Türk Müziği Çalışmalarının

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yöntem bölümünde belirtilen arama kriterleri üzerinden elde edilen sonuçlara bakıldığında öne çıkan sonuçlar, alandaki uluslararası çalışmaları anlamak adına önemlidir. Grafik 1 alanın ismini taşıyan makalelerin kullandığı kaynaklar, anahtar kelimeler ve başlık ilişkilerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Kaynaklar bütüncül olarak incelendiğinde ağırlıklı 20.yy'ın başlarında ve ortalarında yayımlanan eserlerin çokluğu dikkat çekmektedir. Başlıklarda modernizm, batılılaşma ve makam kavramlarının bu kaynakları tercih ettiği anlaşılmaktadır. Alanın sosyolojik boyutuyla ilgili çalışmaların uluslararası dergilerde baskın konumda olduğu söylenebilir.

Grafik 2'deki anahtar kelime seçimlerindeki sonuçlar da Grafik 1'i destekler

niteliktedir. Türk müziği kavramıyla beraber çalışılan konular, müzik sosyolojisi alanı üzerine yoğunlaşmaktadır. Osmanlı müziği, Modern Türk müziği, Türk din mûsikisi, batılılaşma, kompozisyon başlıkları sayısal olarak birbirine yakın sayıda tercih edilen makale başlıklarındandır.

Uluslararası yayınlar en çok dikkat çekip atıf alan kaynaklar Grafik 3'te verilmiştir. Müzik performansı ve kaygı ilişkisi inceleyen makale global ölçüde en çok atıf alan yayın olmuştur. Diğer yayınlar da müzik sosyolojisi ve müzik psikolojisi alanlarının uluslararası yayınlarda tercih edildiği görülmektedir.

Grafik 4'e bakılarak Türkiye'deki Türk müziği çalışmalarının uluslararası çalışmalara rağbet etmediği görülmektedir. En çok atıf alan iki makale üçer tane diğer makaleler birer tane atıf almıştır. Ayrıca Türkiye'de atıf yapmak için tercih edilen yayınlar ile global tercihler, konu itibarıyla farklılık göstermektedir. Global yayınlar müzik sosyolojisi ve müzik psikolojisi, Türkiye'deki yayınlar Türk müziği nazariyatı ve tarihi konularında çalışılmaktadır.

Alanın global sahada kavramsal açıdan ne yönde ilerlediğini anlamak için Grafik 5 dikkate alınmalıdır. Kelimeler oransal bazda üç kademe öbeklenmiştir. En çok tercih edilenden en aza doğru 3 kademe bulunmaktadır. Grafiğin yukarıdan aşağıya doğru Türk müziği alanının ilişkili olduğu kelimeler verilmiştir.

Alanın kültürel ve bölgesel bir müziği konu edindiği malumdur. Fakat Türk müziğinin tarihi ve icra edildiği coğrafya düşünülürse uluslararası iş birliğinin az olduğu görülmektedir. İngiltere, İtalya, Fransa, ABD ve Kanada'da bulunan araştırmacılarla yapılan çalışmalar toplam çalışmaların yaklaşık %9 unu oluşturmaktadır.

Uluslararası akademik çalışmalar, Türk müziğinin hüviyetini muhafaza etmek ve kültürümüzün bir nüvesi olarak akademide ve sanat dünyasındaki gelişimini sürdürmek için önemli bir noktadır (Tanrıkorur, 2015, s. 51). Uluslararası çalışmalarla desteklemek Türk müziği çalışmalarının niteliğini artırabilmek için dikkat edilmesi gereken bir husustur.

Bu çalışma, yapılan yayınların; yazarlar, dergiler, konular, kaynaklar gibi çalışmaların temelini oluşturacak başlıklarla analizleri yapılmıştır. Böylece bu sahada çalışacak araştırmacılara Türk müziğinin uluslararası yayınlardaki durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Etik İlkeler

Bu çalışma Etik Kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Çalışma tek yazarlıdır.

Çatışma Beyanı

Bu araştırmanın yazarı tarafından herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

Ağcasulu, H., & Yavuz, İ. S. (2021). Yerel Yönetimler ve Bütçe İlişkisine Yönelik

Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 13(24), Article 24. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.890718>

Ak, A. Ş. (2004). *Türk Musikisi Tarihi* (4. bs). Akçağ Yayınları.

Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). *bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis*. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007>

Arslan, F. (2004). *Safiyüddîn Abdülmümin el-Urmevî ve er-Risâletü'ş-Şerefiyye'si*. Ankara Üniversitesi.

Özdemir, M. (1995). Endülüs. İçinde *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)* (C. 11). Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi.

Tanrıkorur, C. (2015). *Müzik Kültür Dil* (3. bs).

Turabi, A. H. (1996). *El-Kindî'nin Mûsikî Risâleleri*. Marmara Üniversitesi.

Uslu, R. (2015). Ünlü Müzisyen Abdülkadir Meragi Hakkında Yeni Bulgular. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 3(1), 32-41. <https://doi.org/10.12975/rastmd.2014.02.01.00033>

Üstün, M. T. (2023). Uluslararası Göç ile İlgili Yök ve Ethos Tez Veri Merkezlerinde Yer Alan Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.1201833>

Yılmaz, K. (2021). Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde Sistematik Derleme, Meta Değerlendirme ve Bibliyometrik Analizler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), <https://doi.org/10.33206/mjss.791537>

EXTENDED ABSTRACT

This study presents a detailed bibliometric analysis of international research articles focusing on Turkish Music. It aims to investigate Turkish Music's contribution to international academic studies and provide insights for researchers who wish to conduct further studies in this domain. Additionally, the study seeks to improve the quantity and quality of academic work on Turkish Music. By providing an analytical overview of existing literature, this research aspires to offer a structured approach for future studies.

The analysis was conducted on 117 articles published in journals indexed in the Web of Science (WOS) database, explicitly including the concept of Turkish Music in their titles. The comprehensive dataset was analysed using the R programming language, a robust statistical tool that facilitates bibliometric analyses. Results were systematically presented under several key headings, including keywords chosen by authors, keywords selected by journal editors, publication outlets for Turkish Music studies, frequently cited resources, patterns of international collaboration, and the popularity of conceptual keywords in the field.

Key findings reveal that the concepts of "makam," "modernization," and "rhythm-usûl" are prominently featured in the academic discourse on Turkish Music. These themes signify the enduring importance of traditional structures and the evolving interpretations of Turkish Music in a contemporary context. On the other hand, certain niche areas, such

as Turkish Music culture, Turkish Religious Music, and the pitch system, have not garnered the same level of attention. These findings highlight potential gaps in the literature and opportunities for future research to delve into underexplored areas.

The study also emphasizes the importance of postgraduate theses and encyclopaedias in shaping the field. These resources are frequently cited and quoted, underscoring their role in establishing foundational knowledge and contributing to the academic narrative on Turkish Music. This suggests that academic training and comprehensive resources remain pivotal in advancing the field.

Moreover, the bibliometric analysis sheds light on international collaboration patterns. Studies involving cross-border academic partnerships often bring fresh perspectives and diversified methodologies, enhancing the richness and global relevance of Turkish Music research. Collaboration networks and co-authorship patterns indicate an increasing engagement with researchers from diverse cultural and academic backgrounds, which can lead to more robust and interdisciplinary studies.

Another significant outcome of this analysis is the identification of key journals and publishing trends. Journals that frequently publish Turkish Music studies provide valuable platforms for disseminating research findings and fostering academic dialogue. The choice of publication outlets reflects the intersection of Turkish Music with broader musicological and cultural studies.

In terms of keyword trends, the study reveals a shift in focus towards specific thematic areas, illustrating the dynamic nature of academic interest. Keywords such as "modernization" and "makam" suggest an evolving academic narrative that aligns traditional concepts with modern scholarly inquiries.

The insights gained from this bibliometric analysis offer detailed information about the subject, key resources, and international journals relevant to Turkish Music research. By identifying trends, gaps, and opportunities, this study provides a comprehensive roadmap for researchers in the field.